

«Στην Κύπρο βλέπω μια θετική ροπή για ειρήνη»

ROELF MEYER: Οι θετικοί ηγέτες μπορούν να επηρεάσουν προς ένα θετικό αποτέλεσμα στις διαπραγματεύσεις

Ο Roelf Meyer, ένας από τους βασικούς αρχιτέκτονες της ειρήνης στη Νότιο Αφρική ως διαπραγματευτής, Υπουργός του Ντε Κλερκ και του Νέλσον Μαντέλα, έχει στενούς δεσμούς με την Κύπρο και παρακολουθεί το Κυπριακό από το 1997. Σήμερα βλέπει για πρώτη φορά να υπάρχει ένα παράθυρο ευκαιρίας, διότι όπως εξηγεί υπάρχουν ηγέτες και στις δύο πλευρές που θέλουν ειρήνη και θα είναι μεγάλη απόλαυση αν δεν χρησιμοποιηθεί. Ο Meyer γεννήθηκε στις 16 Ιουλίου 1947 στο Πορτ Ελίζαμπεθ της Νοτίου Αφρικής. Γιος αγρότη, σπούδασε Νομικά και έγινε παγκοσμίως γνωστός για τον εξέχοντα ρόλο του στις διαπραγματεύσεις για τον τερματισμό του apartheid στη Νότιο Αφρική. Συνομιλήσαμε μαζί του κατά την εδώ παρουσία του.

- Έχετε στενούς δεσμούς με την Κύπρο, πότε ήλθατε για πρώτη φορά;

- Το 1997 επί Προεδρίας Γλαύκου Κληρίδη, μας είχε προσκαλέσει η κυπριακή κυβέρνηση μαζί με τον συμπατριώτη μου Cyril Ramaphosa με τον οποίο κάναμε τις διαπραγματεύσεις στη Νότιο Αφρική, για να μεταφέρουμε την εμπειρία μας.

- Ποια εντύπωση αποκομίσατε τότε;

- Το 1997 ο διαχωρισμός βορρά - νότου ήταν πολύ πιο εμφανής από ό,τι σήμερα. Ο κόσμος δεν περνούσε το οδόφραγμα. Είχα μείνει έκπληκτος ως προς το πώς μιλούσαν οι Τουρκοκύπριοι για τους Ελληνοκύπριους και το αντίθετο. Υπήρχε εκθρόνιση στη σκέψη των ανθρώπων. Ήταν τόσο εμφανής ο διαχωρισμός, το τείχος που χωρίζει τη Λευκωσία. Μου άφησε μια πολύ άσχημη εντύπωση. Είπα στον εαυτό μου ότι αυτό είναι το τείχος του Βερολίνου σε λειτουργία.

Η λύση πρέπει να είναι περιεκτική και να τυγχάνει της υποστήριξης της μεγάλης πλειοψηφίας. Να είναι λύση των ανθρώπων της Κύπρου

- Δεν νιώσατε ότι το τείχος του διαχωρισμού μπορούσε να πέσει όπως στη Νότιο Αφρική;

- Κανείς στον κόσμο αλλά και οι πλείστοι κάτοικοι της Νοτίου Αφρικής δεν φαντάζονταν ότι ήταν δυνατό να έχουν μια ειρηνική λύση. Αν επισκεπτόσασταν τη Νότιο Αφρική το 1989, ένα χρόνο πριν την αποφυλάκιση του Νέλσον Μαντέλα, θα σκεπτόσασταν ότι δεν θα υπήρχε ποτέ ειρήνη σε αυτή τη χώρα. Αυτή ήταν η εντύπωση που είχα κι εγώ το 1997 από την Κύπρο.

- Ένα άτομο μπορεί να αλλάξει τη νοοτροπία ενός λαού;

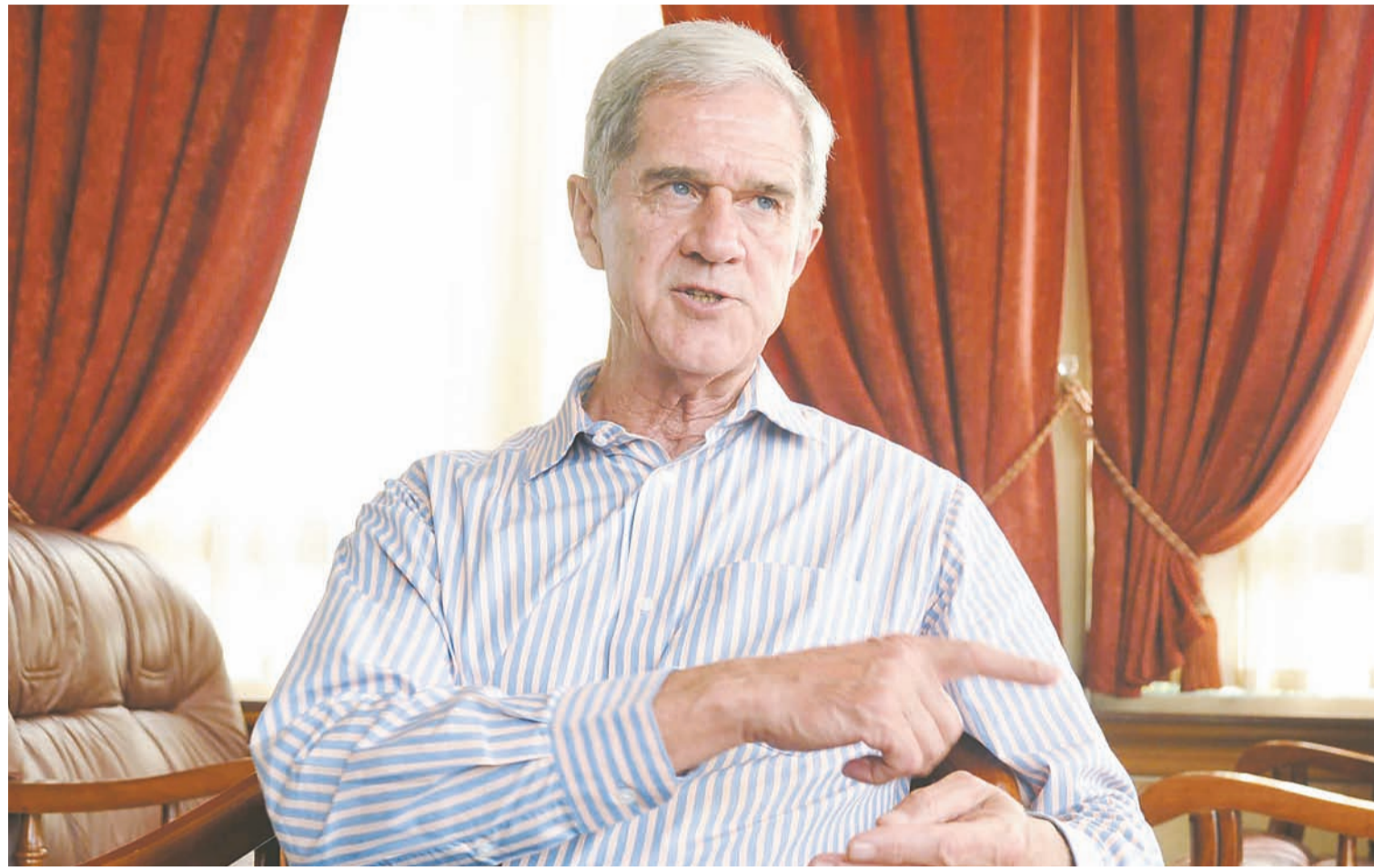
- Ο Μαντέλα άλλαξε τη νοοτροπία του λαού αλλά δεν ήταν ο μόνος. Η επιρροή του ήταν βεβαίως πολύ σημαντική, αλλά αν δεν είχε από την άλλη πλευρά έναν ηγέτη ο οποίος ήταν έτοιμος να κάνει το ίδιο, δεν θα απέδιδε η όλη προσπάθεια. Ο Μαντέλα ήθελε ειρήνη, αυτό έλεγε στις ομιλίες του από το 1964, αλλά η κυβέρνηση εκείνη την εποχή ήταν εναντίον και έτσι δεν μπορούσε μόνος να φέρει την ειρήνη στη Νότιο Αφρική. Χρειάζονταν δυο, ο Μαντέλα και ο Ντε Κλερκ.

- Βοήθησε η εκλογή στην προεδρία του Ντε Κλερκ το 1989;

- Ναι, οι προηγούμενοι δεν ήταν διατεθειμένοι να κάνουν αυτά που έκανε ο Ντε Κλερκ, αυτή ήταν η διαφορά. Είναι κάτι όπως η ανάδειξη Ακιντζί τώρα στην Κύπρο, η οποία κάνει την τρομερή διαφορά. Γι' αυτό λέω δεν μπορεί ένα άτομο να φέρει την ειρήνη, χρειάζεται και στις δύο πλευρές οι ηγέτες να είναι έτοιμοι. Αυτό που βλέπω αυτή τη στιγμή στην Κύπρο είναι μια θετική ροπή προς την ειρήνη, διότι και οι δύο ηγέτες είναι θετικοί. Οι θετικοί ηγέτες μπορούν να επηρεάσουν προς ένα θετικό αποτέλεσμα κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων και ο κόσμος θα αντιδράσει θετικά στη λύση. Αν ο ηγέτης είναι αρνητικός, δεν μπορείς να περμένεις τον κόσμο να αντιδράσει διαφορετικά.

- Η διαφορά έγκειται στον τρόπο που βλέπουν τα πράγματα τα δεδομένα στιγμή οι ηγέτες;

- Νομίζω ότι έχει να κάνει πάρα πολύ με τη νοοτροπία, αν επιθυμείς με άλλα λόγια την αποκατάσταση της ειρήνης ή προσπαθείς να βρίσκεις εμπόδια. Έχω παρακολουθήσει το κυπριακό πρόβλημα από το 1997 μέχρι σήμερα, γι' αυτό λέω ότι σήμερα υπάρχει ένα παράθυρο ευκαιρίας που δεν έχω δει προηγου-

Περιουσιακό και εδαφικό να αντιμετωπίσουν φόβο και δυσπιστία

- Πώς ξεπερνιούνται οι κόκκινες γραμμές στις διαπραγματεύσεις;

- Η κάθε πλευρά πρέπει να αποδεχτεί ότι δεν θα έχει ακριβώς αυτό που θέλει, που σημαίνει ότι πρέπει να γίνει συμβιβασμός. Για να υπάρχει win - win situation πρέπει να δώσεις κάτι και την ίδια στιγμή να πάρεις κάτι για να δημιουργήσεις μια κατάσταση νίκης και για τις δύο πλευρές. Αυτή είναι η τέχνη της επίτευξης λύσης και αυτό μπορεί να καθοριστεί μέσα από τις διαπραγματεύσεις. Το ρίσκο μπορεί να σε κάνει πιο θαρραλέο από ό,τι φανταζόσουν.

- Ζητάτε από τους πολιτικούς να είναι θαρραλέοι και γενναίοι, τη στιγμή που στο πίσω μέρος του μυαλού τους είναι το πολιτικό κόστος που θα κληθούν να πληρώσουν την επόμενη μέρα.

- Είναι το κόστος από τη μια πλευρά αλλά από την άλλη πλευρά... μιλώ για το κόστος που να μην κερδίσουν την επίλυση του προβλήματος που είναι το πρωτεύον. Η λύση είναι το πρώτο βραβείο και αν δεν την πετύξεις τότε ποιο θα είναι το κόστος; Αυτό πιστεύω ότι πρέπει να έχουν στο πίσω μέρος του μυαλού τους αυτή τη στιγμή οι δυο ηγέτες και οι διαπραγματευτές επίσης.

- Ποιο πιστεύετε ότι είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα του Κυπριακού;

- Σε τέτοιες καταστάσεις η εμπειρία μου λέει ότι είναι δυο πράγματα. Το ένα είναι ο φόβος, για τους Ελληνοκύπριους, ο φόβος γι' αυτά που πρέπει να παραδώσουν και ο φόβος για τους Τουρκοκύπριους για το τι δεν μπορεί να πάρουν στο μέλλον.

- Πώς αντιμετωπίζεις τον φόβο σου;

- Με θάρρος. Δεν θα πάρεις τα πάντα γι' αυτό πρέπει να είσαι γενναίος, μεγαλόψυχος αντιμετωπίζοντας τους φόβους σου. Το δεύτερο πράγμα είναι η εμπιστοσύνη. Σας εξήγησα πώς ένιωσα όταν ήλθα για πρώτη φορά στην Κύπρο το 1997, οι δυο κοινότητες φαινόταν να μισούσαν η μια την άλλη. Υπήρχε τεράστια δυσπιστία. Στην πορεία οι άνθρωποι άρχισαν να μιλούν για τη δυσπιστία τους και τα δυο σημαντικά στοιχεία που εισηγήματα είναι να αντιμετωπιστεί ο φόβος και η δυσπιστία. Όλα τα κεφάλαια που συζητούνται στις διαπραγματεύσεις πρέπει να αντιμετωπίζουν τον φόβο και τη δυσπιστία, είτε είναι το περιουσιακό, εδαφικό κ.λπ.

μένως, ούτε το 2004, διότι αυτή τη στιγμή έχετε ηγέτες και στις δύο πλευρές που θέλουν ειρήνη και όταν θα έλθει η λύση, θα την προωθήσουν ώστε να δουλέψει. Δεν λέω ότι δεν υπάρχουν προκλήσεις, αλλά αυτό που έχει επιτευχθεί τους τελευταίους μήνες υποδεικνύει ότι αφού έχουν βρεθεί λύσεις για τα κεφάλαια που έχουν ήδη συζητηθεί, μπορεί να βρεθεί λύση και για τα υπόλοιπα που έχουν απομείνει.

- Από την εμπειρία στη Νότιο Αφρική, τι πρέπει να προσέξουμε;

- Τρία πράγματα πρέπει να είναι στη γραμμή για να βρεθεί ειρηνική λύση. Θα πρέπει να είναι περιεκτική, εννοώ ότι θα πρέπει να διασφαλίζει τη στήριξη της πλειοψηφίας των πολιτών της χώρας. Το δεύτερο σημαντικό στοιχείο είναι να μερμηνάστε ώστε να υπάρχει ένα επίπεδο εμπιστοσύνης, να ξεκινήσει από τους ηγέτες και να πηγαίνει στους πολίτες. Όταν υπάρχει εμπιστοσύνη μεταξύ των ηγετών αυτό εισπράττειται και από τον κόσμο. Το τρίτο είναι ότι οι άνθρωποι πρέπει να αναλάβουν την ευθύνη της λύσης. Δεν είναι μια λύση των Ηνωμένων Εθνών ούτε της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι μια λύση των ανθρώπων της Κύπρου.

- Πώς μπορεί να προετοιμαστεί ο κόσμος για λύση;

- Με δυο πράγματα, το ένα είναι τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης τα οποία είναι πάρα πολύ σημαντικά και βλέπω ότι αυτό κάνουν οι δυο ηγέτες. Το δεύτερο είναι ότι πρέπει να υπάρχει διαφανής διαδικασία, ο κόσμος πρέπει να μαθαίνει από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης το τι γίνεται, ποιες είναι οι προκλήσεις και πώς τις διαχειρίζονται. Όταν κάναμε τις διαπραγματεύσεις στη Νότιο Αφρική ο κόσμος εμπιστευόταν κατ' αρχήν τους ηγέτες, Μαντέλα και Ντε Κλερκ, αλλά και εμάς ως διαπραγματευτές. Μιλούσαμε καθημερινά στα ΜΜΕ κατά τη διάρκεια των

διαπραγματεύσεων. Είχαμε μια πάρα πολύ ανοικτή διαδικασία. Όσο πιο διαφανής είσαι, τόσο περισσότερο σε εμπιστεύεται ο κόσμος. Είχαμε συνεδρίες ανοικτές στα Μέσα Ενημέρωσης, υπήρχαν βέβαια και στιγμές όπου απομακρυνόμασταν μόνοι μας για να βρούμε μια λύση σε συγκεκριμένο πρόβλημα. Το πλεονέκτημα είναι ότι όταν είσαι ανοικτός στα Μέσα Ενημέρωσης είσαι ανοικτός και στον κόσμο και αυτό αποτρέπει τους ψιθύρους.

- Αυτό όμως μπορεί να χρησιμοποιηθεί εναντίον των διαπραγματευστών από εκείνους που έχουν διαφορετική άποψη;

- Τα πολιτικά κόμματα πάντα παίζουν πολιτικά παιχνίδια και θα έχουν την ευκαιρία να εξηγήσουν τις δικές τους θέσεις και θα αξιολογηθούν από την κοινή γνώμη. Ποτέ να μην υποτιμούμε την κοινή λογική του κόσμου. Γι' αυτό πρέπει να τον ενημερώνεις για το τι γίνεται.

- Είστε ο διευθυντής της Ανεξάρτητης Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης «In Transformation Initiative» (Σε Προτοβουλία Μετασχηματισμού), σας έχουν καλέσει στην Κύπρο για να κάνετε διαλέξεις με βάση τη δική σας εμπειρία;

- Ναι, και πάντα επαναλαμβάνω τα τρία στοιχεία που σας είπα τα οποία είναι τα πιο σημαντικά. Υπάρχουν κι άλλες πτυχές από την εμπειρία μας στη Νότιο Αφρική, για παράδειγμα πώς οργανώθηκε η μετάβαση, δεν είστε εκεί ακόμα αλλά πρέπει να δεχτούμε ότι από τη στιγμή που υπάρχει λύση η εφαρμογή της είναι πάρα πολύ σημαντικό μέρος της. Πρέπει να προετοιμαστείτε για εκείνη τη στιγμή και είναι μια εμπειρία που μπορούμε να μοιραστούμε, όπως και την εμπειρία μας για το Σύνταγμα.

- Τι πρέπει να προσέξουμε στο νέο Σύνταγμα;

- Από την εμπειρία μας το πιο σημαντικό ήταν η αναγνώριση των ατομικών δικαιωμάτων σε ισότιμη βάση

Συμφωνήστε πρώτα το Σύνταγμα και μετά ασχοληθείτε με το παρελθόν

- Πρέπει να συγχωρέσουμε ο ένας τον άλλο; Πόσο σημαντικός ήταν ο ρόλος της Επιτροπής Αλήθειας και Συμφιλίωσης στη Νότιο Αφρική μετά το τέλος του Apartheid;

- Αυτό μας βοήθησε αλλά αυτό πρέπει να το κάνετε μετά τη λύση, όχι τώρα. Ο κύριος λόγος είναι ότι πρώτα πρέπει να συμφωνήσετε για το μέλλον προτού μιλήσετε για το παρελθόν. Η εισήγησή μου είναι πρώτα να συμφωνήσετε για το νέο Σύνταγμα πριν ανοίξετε το κεφάλαιο με το τι πήγε λάθος στο παρελθόν.

- Δύο γενιές έχουν μεγαλώσει χωρίς να γνωρίσει η μια την άλλη, πώς μπορεί μια καλή μέρα να τους πεις να ζήσουν μαζί;

- Δεν θα γίνει μέσα σε μια μέρα, αλλά αυτό θα γίνει με την επόμενη γενιά.

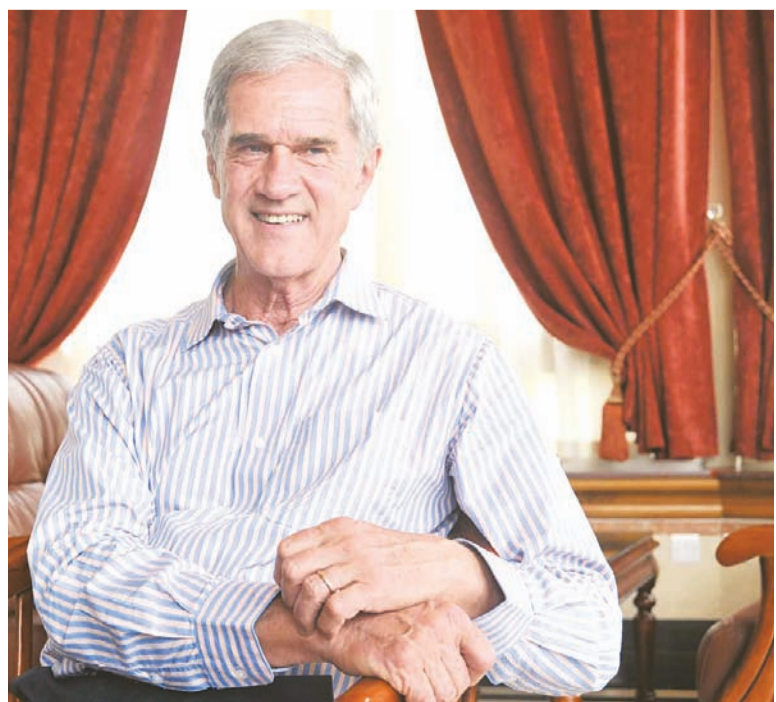
- Το δημοψήφισμα θα γίνει σε μια μέρα.

- Και την επομένη θα είναι μια νέα χώρα, την οποία θα αρχίσεις να κτίζεις. Αυτό που θα συμβεί είναι η μετάβαση από το παλιό στο νέο. Αυτό που θα συμβεί μετά από κάποιο χρόνο θα είναι μετασχηματισμός και αυτό χρειάζεται μια ολόκληρη γενιά. Το έχω δει να συμβαίνει στη Βόρεια Ιρλανδία όχι μόνο στη Νότιο Αφρική. Η Βόρεια Ιρλανδία ήταν η χειρότερη περίπτωση και τα κατόφεραν από το 2008. Τι μια μέρα υπήρχε μια σημαία και την επομένη μια καινούργια σημαία, ένας νέος εθνικός ύμνος.

- Τι είναι πολύ σημαντικό την εποχή της μεταλλαγής;

- Οι δυο ηγέτες που υπέγραψαν τη λύση πρέπει να είναι εκεί για να την εφαρμόσουν, αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό και όσο περισσότερο μένουν μαζί τόσο το καλύτερο. Οι Αναστασιάδης και Ακιντζί πρέπει να είναι εκεί, να τους βλέπουν ως τους πατέρες της νέας πολιτικής κατάστασης. Στη Νότιο Αφρική ο Μαντέλα ήταν με τον Κλερκ μόνο για δυο χρόνια, πολύ μικρό το διάστημα. Είχαμε προνοήσει να μείνουν πέντε χρόνια, αλλά έφυγε ο Ντε Κλερκ στα δυο. Διαφώνησα κθέτα μαζί του και γι' αυτό έφυγα από το κόμμα. Τον ήθελα να μείνει εκεί και να βοηθήσει τη χώρα. Είναι οι ηγέτες που θα φέρουν το έθνος μαζί και πρέπει να το δέχονται στο κόσμο.

Η χημεία των δύο ηγετών δημιουργεί το παράθυρο ευκαιρίας

- Πάνω σε ποιες διαμάχες εργαζόσαστε τώρα.

- Αυτή τη στιγμή εργάζομαι για τη Μισιόνη και την Κολομβία. Είναι δυο πολύ ενδιαφέρουσες περιπτώσεις λόγω των ομοιοτήτων τους αλλά και του τρόπου με τον οποίο μπορούμε να μοιραστούμε την εμπειρία της Νότιας Αφρικής. Και στις δυο περιπτώσεις ο στρατός έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο, είναι μια πολύ ενδιαφέρουσα εμπειρία για μένα.

- Βρισκόσασταν τη σωστή στιγμή στο σωστό μέρος;

- Ναι, ήμουν πολύ τυχερός. Έκανα πολλά λάθη αλλά την ίδια στιγμή ήμουν τυχερός διότι έπαιξα ένα ρόλο στις πιο σημαντικές στιγμές της Ιστορίας της Νοτίου Αφρικής. Ήταν χωρισμένη χώρα για πάνω από 300 χρόνια μεταξύ των λευκών και των μαύρων. Μοιράστηκε από τότε που πήγαν οι λευκοί στην αφρικανική ήπειρο και αυτό ξεκίνησε το 1652 μέχρι το 1994. Ήμουν πάρα πολύ τυχερός για αυτή τη συμμετοχή μου.

- Ποια ήταν η πιο δύσκολη και ποια η πιο αργή στιγμή σε αυτό το ταξίδι;

- Η πιο αξεχάστη στιγμή ήταν όταν υπογράψαμε το Σύνταγμα, 17 Νοεμβρίου 1993, διότι σήμανε διακανονισμό. Η πιο δύσκολη στιγμή ήταν όταν υπήρχε πλήρες αδιέξοδο στις συνομιλίες.

- Πόσες φορές συνέβη;

- Μια φορά είχαμε πλήρες αδιέξοδο, πολλές άλλες φορές υπήρχε η απειλή.

- Πώς ξεπερνάτε το αδιέξοδο, αλλάζεις δρόμο ή ξεκουράζεσαι για να σκεφτείς με πιο καθαρό μυαλό;

- Νομίζω ακολουθήσαμε μια πραγματιστική προσέγγιση συνευνοητοποίησης ότι έπρεπε να μιλήσουμε, έτσι ξεκινήσαμε από την επομένη να μιλούμε με την άδεια των ηγετών Μαντέλα και Ντε Κλερκ, αλλά πίσω από κλειστές πόρτες. Ήταν μια στιγμή που δεν είχαμε διαφανείς διαδικασίες, αλλά ήταν ο μόνος τρόπος για να ξεπεράσουμε τα προβλήματα. Από τότε ακολουθήσαμε πραγματιστική προσέγγιση και όλα αυτά μας ανάγκασαν να πάμε πίσω και να

σκεφτούμε τι πραγματικά θέλουμε για το μέλλον, αντί του τι είναι που θέλουμε να προβλέψουμε από το παρελθόν. Αυτή ήταν η καθοριστική στιγμή που μας βοήθησε για να προχωρήσουμε οι διαπραγματευτές προς λύση.

- Οι άνθρωποι συνήθως σκέφτονται με το παρελθόν και όχι με το μέλλον;

- Ναι, γι' αυτό σας είπα ότι ήταν η καθοριστική στιγμή διότι ρωτήσαμε τον εαυτό μας τι θέλουμε από το μέλλον και γι' αυτό είμαι ενθουσιασμένος με την Κύπρο διότι ο κόσμος άρχισε να σκέφτεται το μέλλον.

- Πήρατε πέροι τους δυο τότε διαπραγματευτές, Μαυρογιάννη και Οζερόα στη Νότιο Αφρική, συναντήθηκαν με τον Ντε Κλερκ;

- Ναι, η εμπειρία και για τους δυο πιστεύω ήταν σημαντική, κάθισα με έναν από τους δυο ηγέτες που έλυσε το πρόβλημα της Νο-

τίου Αφρικής. Ήταν σίγουρα μια ξεχωριστή στιγμή γι' αυτούς.

- Τι θα λέγατε στους Κύπριους ως μήνυμα με βάση τη δική σας εμπειρία;

- Είναι πάρα πολύ σημαντικό να συνειδητοποιήσουν ότι η λύση πρέπει να περιλαμβάνει όλους τους ανθρώπους του νησιού. Θα ήθελα να δω τους ανθρώπους της Κύπρου να κοιτάζουν τον εαυτό τους και να λένε πως ήταν αδιανόητο να είχαμε αυτό τον διαχωρισμό στο νησί. Το παράθυρο ευκαιρίας που βλέπω είναι η χημεία η οποία υπάρχει μεταξύ των δυο ηγετών και των δυο διαπραγματευτών και νομίζω ότι θα είναι μεγάλη απόλαυση αν δεν χρησιμοποιηθεί. Θα έλεγα ότι αν δεν χρησιμοποιήσετε αυτό το παράθυρο ευκαιρίας στη Νότιο Αφρική όταν είχε εκλεγεί στην προεδρία ο Ντε Κλερκ ως ηγέτης των Λευκών, η Νότιο Αφρική θα κατέληγε σε εμφύλιο πόλεμο. Δεν πιστεύω ότι η Κύπρος είναι κοντά σε εμφύλιο πόλεμο, όμως ποτέ δεν θα αξιοποιήσει πλήρως το δυναμικό της εκτός αν λυθεί ο διαχωρισμός και η στιγμή είναι τώρα, όχι αύριο.